

Kraj: SKOMARJE NAD ZREČAMI

Spomenik: LJUDSKA STANOVANJSKA ARHITEKTURA

Skomarje 58 - pri Petretu

Značilen gruntarski domačijski ansambel s samotna kmetija

Domačija leži na jugozahodnem pobočju Fohorja pod Sv. Vidom nad Vitanjem. Situirana je v pobočju pod gozdom, poslopja so razporejena v stopničastem nizu - v terasah. Domačijo sestavljajo: stanovanjsko poslopje, kašča, velik marof, mali marof, in "oferska" bajta.

Stanovanjsko poslopje: tvori jedro in osrednji akcent. Zleknjeno vrhhlevno, podkleteno poslopje, pokrito s cementno dvokapnico je deloma leseno /velika hiša/ deloma zidano. Spodnji /hlevski in kletni del/ del je v celoti zidan.

Glavna fasada je razdeljena v dva enakovredna dela, najprej lesen ometan del /velika hiša/ ter zidan del s portalom /zadnja hiša in veža/.

Zidani del /odpirajo ga tri okna v proporcijah značilnih za obdobje "kmečkega klasicizma - druga polovica ali sreda 19. stoletja/. Ta del je s pilastrskimi motivi motivi razdeljen na tri velika polja, ki uokvirjajo, vsako polje pa še na tri dele. Srednje polje tvori okno s plastičnim okrasom krog okvirja, iz vogalov okna vodijo plastične navpičnice /pilastri/ v sredini med oknom in podstreškom je v ometu izveden lik s krožno posnetimi robovi /nekak okvir/, pod okensko odprtino pa je plastičen prt s "cofi".

Portal je lesen, zaključen z ravno preklado, podboji so pod vrhom v funkciji nosilcev stopničaste ispahnjeni. K vходу vodi stopnišče ki se dviga na nivo stanovanjskega prostora z dveh strani na nekakšno prizidku, ki je hkrati "lopa" za centralni vhod v kletne prostore. Desni del poslopja /zavzema približno 1/3 celotne širine je lesen in ometan, odpirajo ga tri okna enakih dimenzij kot na zidanem delu. Kletni del je ometan z grobim ometom, odprt je s centralnim vhomom pod portalom, ter simetrično s po enim lesenim portalom na vsaki strani poslopja /fasade/.

Zadnja zatrepna fasada /zidani del/ je enako kot glavna fasada razčlenjen s pilastrsko motiviko /v enaki širini/. Zatrep je zazidan in simetrično odprt visoko pod zatrepom z enim oknom, pod njim je polkrožna niša levo in desno od niše pa okno s plastičnim okvirom izvedenim v ometu in dušno lino v obliki romba s posnetimi /krožno/ robovi /lik: kara/

Zatrepna fasada na strani kjer se nahaja "velika hiša" je odprta s štirimi okni enako kot na glavni fasadi. Tri okna odpirajo "hišo" eno okno pa kamro.

~~Prizidki in fasade~~ Stanovanjski nivo na

na dvoriščni strani je dostopen neposredno brez stopnic /bribrežna situacija/. Obdelan je neambiciozna in stihijsko brez večjih estetski poudarkov odprt je z vhodom ve vežo in petimi okni / dve odpirata kamro za zadnjo, tri pa kamro za veliko hišo.

Tlorisna zasnova: centralni del tvori veža s kuhinjo, ki prečno deli poslopje v dva dela. Široka kuhinja /v tlorisu oblike L/ pa je po dolgem predeljena z steno, tako da je sedaj veža potegnjena preko cel širine poslopja, kuhinja pa tvori izoliran prostor, ki je dostopen z vrati iz velike veže in veže na dvoriščni strani.

Stropi so v celoti leseni, razen v podaljšku/novem/ veže/ in kuhinji kjer je močan križni obok s kapami. Na prečnem tramu lesenega stro= pa v "hiši" je vrezana letnica 1827.

Poslopje v celoti in detajlih predstavlja ambiciozen primer ljudske arhitekture iz 19. stoletja. Letnica v hiši priča verjetno o postanku lesenega dela hiše ali radikalne prezidave iz dimničnega tipa, pilas= trski motivi in splošen videz zunanjščine pa verjetno datira pod konec stol. tja, čeprav so pri teh detajlih še opazni močni baročni vplivi, ki pa so pr vrednoteni v novem duktusu podeželske arhitekture 19. stoletja.

Iz podobnega nazora je zrasla tudi arhitekturna tvorbe kašče, ki pa v celoti kaže še več baročnih znakov. To je nadstropno podkleteno poslo= pje, razen kleti, ki je razdeljena v dva dela /klet za mošt in pros= tor za prešo/ sta ostali etaži enoceližni - pokriti sta z lesenimi st ropi brez okrasov

Osrednji del /"nadstropje/ je odprto na stranskih fasadah s po enim podolgovatim oknom b močnem okviru izvedenem v ometu, ter dvema okni na daljši fasadi / obrnjeni k stanovanjski hiši/ Zadnja daljša fasada pa je odprta z lesenimi vrati, do katerih je direkten dostop /pri= brežna situacija/.

Podstrečje je odprto z linami /dvema/ v zatrepu. Klet pa se odpira na glavni daljši fasadi z dvema značilnimi vhodi. Podboji in prek= lada ponavljajo obliko portala na glavnem vходу stanovanjske hiše.

Marof: veliko v spodnjem delu zidano poslopje /hlevi/ prislonjeno z daljšo stranico v breg, tako da je direkten dostop v lesen etažni del z brega. Leseni del je opazen z deskami, Streha je čopasta dvokapni= ca, kritina skodle /koroški način/.

Oferska bajta predstavlja običajen tip poslopja zgrajenega iz brun brez ambicioznejših zahtev. /vrhkletna stavba/. Poslopje je služilo kot stanovanje preužitkarjev in sezonskih delavcev ali gostačev.